

CHILD ABUSE AND NEGLECT 1994.

Internacionalno društvo za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece osnovano je 1977. Njegova službena publikacija je internacionalni časopis *Child Abuse and Neglect* koji prati teoretska i praktična saznanja i dostignuća u području zlostavljanja i zanemarivanja djece, uključujući i seksualno zlostavljanje djece, s posebnim naglaskom na prevenciju i tretman. Objavljeni radovi uglavnom su iz područja psihologije, psihijatrije, socijalnog rada, medicine, prava, obrazovanja i antropologije.

Časopis izlazi jedanput mjesečno na engleskom jeziku. Urednik u 1994 godini je Richard D Krugman, profesor pedijatrije na University of Colorado, School of Medicine. Ovaj članak prikazuje sadržaj i nekoliko najzanimljivijih radova objavljenih u 1994. godini.

Vol. 18, No.1, siječanj 1994.

1. Lars Billing, Margareta Eriksson, Bjorn Jonsson, Gun Steneroth i Rolf Zetterstrom: Utjecaj okolinskih faktora na probleme u ponašanju osmogodišnjaka izloženih amfetaminima u fetalnom razdoblju (str. 3)

2. Jody E. Warner i David J. Hansen: Identifikacija i prijavljivanje liječnika o tjelesnom zlostavljanju: Prikaz i implikacije za istraživanje (str. 11)

3. Richard Famularo, Terence Fenton, Robert Kinscherff, Catherine Ayoub i Richard Barnum: Posttraumatski stresni poremećaj majki i djece u slučajevima zlostavljanja djece (str. 27)

4. David A. Wolfe, Louise Sas i Christine Wekerle: Faktori povezani s razvojem posttraumatskog stresnog poremećaja u djece žrtava seksualnog zlostavljanja (str. 37)

5. Anderson B. Rowan, David Foy, Ned Rodriguez i Susan Ryan: Posttraumatski stresni poremećaj u kliničkom uzorku odraslih seksualno zlostavljanih u djetinjstvu (str. 51)

6. Anthony P. Mannarino, Judith A. Cohen i Susan R. Berman: Odnos između faktora koji prethode zlostavljanju i psihološke simptomatologije kod seksualno zlostavljanih djevojčica (str. 63)

7. Mary de Young: @ene kao majke i supruge u paternalističkim incestuoznim obiteljima: nošenje sa sukobom uloga (str. 73)

8. Maureen Black, Howard Dubowitz i Donna Harrington: Seksualno zlostavljanje: Razvojne razlike u dječjem ponašanju i samopercepciji (str. 85)

9. Glen Waller: Seksualno zlostavljanje u djetinjstvu i borderline poremećaj ličnosti u poremećajima prehrane (str. 97)

10. Thomas E. Frothingham: Britanska konferencija o slučajevima seksualnog zlostavljanja djece: Drugi model za Ameriku (str. 103)

Vol. 18, Dodatak 1

1. Gary B. Melton i Mary Fran Flood: Strategija istraživanja i zlostavljanje djece: Razvijanje znanstvenih osnova za efektivnu zaštitu djece (str. 1)

Vol 18, No 2, veljača 1994.

1. Mark D Everson i Barbara W Boat: Razmatranje nesuglasica oko anatomskih lutaka: istraživanje osnovnih namjena i kritika lutaka u evaluacijama seksualnog zlostavljanja djece (str. 113)

2. John Briere, Kathy Smiljanic i Diane Henschel: Seksualne fantazije, spol i osobna povijest zlostavljanja (str. 131)

3. Barbara W Boat i Mark D Everson: Kako nezlostavljana djece predškolske dobi istražuju anatomske lutke: usporedba prema godinama, spolu, rasi i socioekonomskom statusu (str. 139)

4. John F Knutson i Mary D Everson: Osobna iskustva krivično kažnjivih djela u djetinjstvu koja su prijave mlade odrasle osobe u desetogodišnjem razdoblju (str. 155)

5. Karen B Nicholas i Stephen L Bieber: Percepcija nasilnih i podržavajućih ponašanja majki i očeva (str. 167)

6. Leslie M Tutty: Razvojni problemi mlade djece u učenju prevencije seksualnog zlostavljanja (str. 179)

7. Virginia Murphy - Berman: Konceptualni okvir za razmišljanje o procjeni rizičnosti i rješavanju slučajeva u Agencijama za zaštitu djece (str. 193)

8. Stephen M Butler, Nick Radia i Michael Magnatta: Pristanak majki na sudski naloženo promatranje u slučajevima zlostavljanja djece (str. 203)

Vol.18, No. 3, ožujak 1994.

1. Leslie Margolin: Ujak kao počinitelj seksualnog zlostavljanja djece: Procjena rizičnosti (str. 215)

2. Myra J Christensen, Robert M Brayden, Mary S Dietrich, F Joseph McLaughlin, Kathryn B Sherrod i William A Altemeier: Očekivana procjena slike o sebi kod majki s niskim primanjima koja zanemaruju i fizički zlostavljaju djecu (str. 225)

3. Renee M Cunningham, Arlene Rubin Stiffman, Peter Dore i Felton Earls: Povezanost fizičkog i seksualnog zlostavljanja djece s kasnijim HIV rizičnim ponašanjima, u adolescentskoj i ranijoj odrasloj dobi: implikacije za javno zdravstvo (str. 233)

4. Gillian A King, Cheryl - Lynn Rogers, Gary C Walters i Lynn Oldershaw: Skala roditeljskog ponašanja: provjera valjanosti s nametljivim, zlostavljačkim majkama (str. 247)

5. Yuk Chung Chan: Roditeljski stres i socijalna podrška majki koje fizički zlostavljaju svoju djecu u Hong Kongu (str. 261)

6. Barbara Hanna Wasik i Richard N Roberts: Pregled programa kućnih posjeta za zlostavljanu i zanemarivanu djecu i njihove obitelji (str 271)

7. M Berthier, D Bonneau, D Oriot, J Uze i M Daban: Smrtne bolesti majki i zlostavljanje djece (str. 285)

Vol. 18, No. 4, travanj 1994.

1. Cathy Spatz Widom i M Ashley Ames: Kriminal kao posljedica seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu (str. 303)

2. Desmond K Runyan, Wanda M Hunter, Mark D Everson, Debra Whitcomb i Edward De Vos: Inventar stresora intervencije: Mjerenje stresa prilikom intervencije za seksualno zlostavljanu djecu (str. 319)

3. Raymond M Bergner, Leslie K Delgado i Daniel Graybill: Finkelhorova ček-lista rizičnih faktora: križna validacija (str. 331)
4. Jilian Lindon i Carol A Nourse: Multidimenzionalni model grupnog rada za adolescentice koje su bile seksualno zlostavljane (str. 341)
5. Keith L Kaufman, Cynthia Harbeck-Weber i Leslie Rudy: Provjeravanje uspješnosti preventivnih strategija seksualnog zlostavljanja djece: stavovi žrtava i počinitelja (str. 349)
6. Jos Frenken: Tretman počinitelja incesta : model u pet faza (str. 357)
7. Gregory J Skibinski: Seksualno zlostavljanje djece unutar obitelji: Programi intervencije za počinitelje i njihove obitelji nakon što se djelo dogodi prvi put (str 367)
8. Sandra Anderson i Monica A Payne: Tjelesno kažnjavanje u osnovnoškolskom obrazovanju: mišljenja djece iz Barbadiana (str. 377)
9. Frank Levit: Klinička povezanost s navodnim satanističkim zlostavljanjem i manje kontrverznom seksualnim napastovanjem (str 387)

Vol. 18, No. 5, svibanj 1994.

1. Albert S Carlin, Kathi Kempler, Nicholas G Ward, Heather Sowell, Belinda Gustavson i Nancy Stevens: Utjecaj razlike između objektivnih i subjektivnih definicija fizičkog zlostavljanja djece na procjene učestalosti i odnos prema psihopatologiji (str. 393)
2. Mohd Sham Kasim, Haliza Mohd Shafie i Irene Cheah: Socijalni faktori u odnosu na fizičko zlostavljanje u Kuala Lumpur, Malezija (str. 401)
3. David Finkelhor: Internacionalna epidemiologija seksualnog zlostavljanja djece (str. 409)
4. David Muram, Ted L Rosenthal i Kelly W Beck: Obilježja osobnosti majki žrtava seksualnog zlostavljanja i njihovih kćeri (str. 419)
5. John W Pearce i Terry D Pezzot-Pearce: Teorija privrženosti i njene implikacije na psihoterapiju zlostavljane djece (str. 425)
6. Tiffany Weissmann Wind, Louise Silvern: Roditeljstvo i obiteljski stres kao posrednici dugotrajnih posljedica zlostavljanja djeteta (str. 439)
7. Ronald Nuttall i Helene Jackson: Osobno iskustvo zlostavljanja u djetinjstvu među kliničarima (str 455)
8. Felton Earls, Jacqueline McGuire i Sharon Shay: Evaluacija intervencija za smanjivanje rizika zlostavljanja djece u zajednici: metodološke strategije u provođenju susjedskog nadgledanja (str. 473)

Vol. 18, No. 6, lipanj 1994.

Posebno izdanje: Olakšana (facilitirana) komunikacija

1. David P H Jones: Riječ urednika: Autizam, facilitirana komunikacija i navodi o zlostavljanju i zanemarivanju djece (str. 491)
2. Steven Hecker: Facilitirana komunikacija: odgovor službi za zaštitu djece (str. 495)
3. John E B Myers: Komentar: Tendencija pravnog sustava prema uništavanju znanstvenih i kliničkih inovacija: facilitirana komunikacija kao studija slučaja (str. 505)
4. Elizabeth Starr: Komentar: Facilitirana komunikacija: odgovor službi za zaštitu djece (str. 515)
5. Patricia Howlin: Komentar: Facilitirana komunikacija: odgovor službi za zaštitu djece (str. 529)

6. John Richter: Komentar: Facilitirana komunikacija: odgovor službi za zaštitu djece (str. 531)

Vol.18, No. 7, srpanj 1994.

1. Kay Keary i Carol Fitzpatrick: Otkrivanje seksualnog zlostavljanja djece tijekom formalne istrage (str. 543)

2. Craig McNulty i Jane Wardle: Otkrivanje odraslih o seksualnom zlostavljanju u djetinjstvu: primarni uzrok psiholoških poteškoća? (str. 549)

3. Jennifer Dziuba-Leatherman i David Finkelhor: Kako primanje informacija o seksualnom zlostavljanju utječe na percepciju dječaka o njihovoj rizičnosti? (str. 557)

4. Catherine Stevens-Simon i Elizabeth R McAnarney: Viktimizacija u djetinjstvu: u odnosu prema adolescentskoj trudnoći (str. 569)

5. Mary I Benedict, Susan Zuravin, Diane Brandt i Helen Abbey: Vrste i učestalost zlostavljanja djece u skrbničkim obiteljima u urbanoj populaciji (str. 577)

6. Richard J Sawyer i Howard Dubowitz: [kolski uspjeh djece smještene u rodbinsku obitelj (str. 587)

7. Nancy L Danoff, Kathi J Kemper i Bettylou Sherry: Faktori rizika za izlazak iz programa za obrazovanje roditelja (str. 599)

Vol.18, No. 8, kolovoz 1994.

1. Kristin K Schaaf i Thomas R McCanne: Zlostavljanje u djetinjstvu, poremećaj slike o tijelu i poremećaji prehrane (str. 607)

2. Cynthia M Perez i Cathy Spatz Widom: Viktimizacija djece i njihova intelektualna i akademska postignuća u odrasloj dobi (str. 617)

3. Freda Briggs i Russell M F Hawkins: Podaci prikupljeni praćenjem uspješnosti Nacionalnog školskog programa za zaštitu djece na Novom Zelandu (str. 635)

4. E. Milling Kinard: Metodološka pitanja i praktični problemi prilikom provođenja istraživanja o zlostavljanoj djeci (str. 645)

5. Georgia L Hartman, Hnery Karlson i Roberta A Hibbard: Stavovi odvjetnika prema ponašanjima vezanim uz seksualno zlostavljanje djece (str. 657)

6. Theodore P Cross, Edward De Vos i Debra Whitcomb: Pokretanje tužbe povodom seksualnog zlostavljanja djece: koji se slučajevi prihvaćaju? (str. 663)

7. Esther Deblinger, Julie Lippmann, Lori Stauffer i Martin Finkel: Osobni odgovori na optužbe o seksualnom zlostavljanju djece spram profesionalnih (str. 673)

8. Christopher Bagley, Michael Wood i Loretta Young: Žrtva počinitelju: mentalno zdravlje i neka ponašanja seksualnog zlostavljanja djece u istraživanju zajednice mladih odraslih muškaraca (str. 683)

Vol.18, No. 9, rujan 1994.

1. Philip G Ney, Tak Fung i Adele Rose Wickett: Najgore kombinacije zlostavljanja i zanemarivanja djece (str. 705)

2. Viveka Sundelin Wahlsten: Razvoj i opstanak: studija djece koja žive u rizičnim uvjetima u nepovoljnoj psihosocijalnom okruženju (str. 715)

3. Clare Davenport, Kevin Browne i Robert Palmer: Mišljenja o traumatizirajućim posljedicama seksualnog zlostavljanja djece: razlozi za konsenzus (str. 725)

4. Rina Lazebnik, Gregory D Zimet, James Elbert, Trina M Anglin, Paul Williams, Debra L Bunch i Daniel P Krowchuk: Kako djeca doživljavaju liječnički pregled prilikom sumnje na seksualno zlostavljanje (str. 739)

5. Bradford N Bartholow, Lynda S Doll, Dan Joy, John M Douglas, Jr, Gail Bolan, Janet S Harrison, Patricia M Moss i David McKirnan: Emocionalni, bihevioralni i HIV rizici vezani uz seksualno zlostavljanje među odraslim homoseksualnim i biseksualnim muškarcima (str. 747)

6. Henry L Pothast & Craig M Allen: Muževnost i ženstvenost kod muških i ženskih počinitelja seksualnog zlostavljanja djece (str. 763)

7. David PH Jones: Munchausen syndrom by proxy (str. 769)

8. Christopher Bools, Brenda Neale, Roy Meadov: Munchausen syndrom by proxy: psihopatologija (str. 773)

9. Gerald E Porter, Grace M Heitsch, Michael D Muller: Munchausen syndrom by proxy: neuobičajene manifestacije i ometajuće posljedice (str. 789)

Vol. 18, No. 10, listopad 1994.

1. Marc Tourigny i Camil Bouchard: Učestalost i karakteristike evidentiranih slučajeva zlostavljanja djece - interkulturalna usporedba (str. 797)

2. David M Podell, Joan Kastner i Sheldon Kastner: Mentalna retardacija i percepcija problema seksualnog zlostavljanja adolescentica od strane odraslih žena (str. 809)

3. Sandra K Hewitt: Seksualno zlostavljanje djece u predgovornoj fazi: Izvješća dvoje djece u kasnijim godinama (str. 821)

4. Heikki Sariola i Antti Uutela: Učestalost seksualnog zlostavljanja djece u Finskoj (str. 827)

5. Mons Bendixen, Karen M Muus i Berit Schei: Posljedice seksualnog zlostavljanja djece - istraživanje slučajnog uzorka norveških studenata (str. 837)

6. Kathleen M Fox i Brenda OGilbert: Interpersonalno i psihološko funkcioniranje žena koje su u djetinjstvu bile žrtve fizičkog zlostavljanja, incesta i roditeljskog alkoholizma (str. 849)

7. Crayton A Fargason, Jr, Donna Barnes, Debra Schneider i Barbara W Galloway: Povećavanje suradnje među agencijama pri rješavanju slučajeva seksualnog zlostavljanja djece (str. 859)

8. Claudia T Prino i Mark Peyrot: Utjecaj fizičkog zlostavljanja i zanemarivanja djece na agresivno i prosocijalno ponašanje te na povlačenje (str. 871)

Vol. 18, No.11, studeni 1994.

1. Howard Dubowitz i Richard J Sawyer: Ponašanje u školi djece smještene u rodbinskoj obitelji (str. 899)

2. Zmira Laufer: Odlazak kući za vikend, boravak na ničijoj zemlji djece u institucionaliziranom smještaju (str. 913)

3. M Angeles Cereso i Dolores Frias: Emocionalna i kognitivna prilagodba zlostavljane djece (str. 923)

4. Paul D Tyson i Karen B Sobschak: Perceptivni odgovori na plač djeteta nakon biofeedbacka EEG koji su pomogli obrazovanju iz svladavanja stresa: implikacije za fizičko zlostavljanje djece (str. 933)

5. Joanne J Buntain - Ricklefs, Kathi J Kemper, Michelle Bell i Thomas Babonis: Kažnjavanje: po čemu se može predvidjeti roditeljsko odobravanje kažnjavanja (str. 945)
6. Uma A Segal i Aruna Ashtekar: Otkrivanje slučajeva zlostavljanja djece unutar obitelji prilikom prihvata djece u Domu za promatranje djece u Indiji (str. 957)
7. Patricia Sermabeikian i Doug Martinez: Tretman adolescenata, počinitelja seksualnih krivičnih djela: teorijski utemeljena praksa (str. 969)
8. Lynn Loar: Seksualno zlostavljanje djece: nekoliko kratkih intervencija s mladim počiniteljima (str. 977)
9. Jefry L Biehler, Chris Sieck, Barbara Bonner i John H Steumky: Istraživanje znanja o Toe Tourniquet Syndrome u agencijama za zaštitu zdravlja i agencijama za zaštitu djece (str. 987)

Vol. 18, No. 12, prosinac 1994.

1. Gisele M Casanova, Jodi Domanic, Thomas R McCanne i Joel S Milner: Psihološki odgovori na podražaj djeteta majki koje su imale odnosno nisu imale iskustvo fizičkog zlostavljanja u djetinjstvu (str. 995)
2. Timothy A Carey: Ako štediti šibu, razmaziti ćeš dijete - Je li to razumno opravdanje za kažnjavanje pri odgoju djeteta? (str. 1005)
3. David Hemenway, Sara Solnick i Jennifer Carter: Nasilje u odgoju djeteta (str. 1011)
4. Michael E Lamb: Istraživanje seksualnog zlostavljanja djece: Povelja o interdisciplinarnom konsenzusu (str. 1021)
5. Jocelyn Abrahams i Helen Hoey: Incest među braćom i sestrama u svećeničkoj obitelji: prikaz slučaja (str. 1029)
6. Brenda Burrell, Bruce Thompson i David Sexton: Predviđanje vjerojatnosti zlostavljanja djece u različitim vrstama obitelji (str. 1039)
7. David R Mandel, Darrin R Lehman i John C Yuille: Treba li ovo dijete biti odvojeno iz obitelji? Stvaranje hipoteza i traženje informacija kao preduvjeti za donošenje odluke o slučaju (str. 1051)
8. George E Fryer i Thomas J Miyoshi: Analiza načina opstanka reviktimizirane djece: Slučaj Colorada (str. 1063)
9. David Fanshel, Stephen J Finch i John F Grundy: Provjera posjedovanja obilježja na instrumentima za procjenu rizika u agencijama za zaštitu djece (str. 1073)

Povezanost fizičkog i seksualnog zlostavljanja djece s HIV rizičnim ponašanjima kod adolescenata i mladih odraslih osoba: implikacije za javno zdravstvo (autori: Renee M Cunningham, Arlene Rubin Stiffman, Peter Dore, Felton Earls)

Strukturiranim intervjuima sa 602 mlade osobe, slučajno odabrane među korisnicima usluga u javnim bolnicama u 10 gradova, prikupljeni su podaci o ponašanju za HIV. Univarijantnom i bivarijantnom analizom procijenjena je razlika u demografskim karakteristikama, broju i vrsti rizičnih ponašanja između osoba koje su bile žrtve jednog ili više vrsta zlostavljanja i onih koje nikada nisu bile zlostavljane. Rezultati pokazuju značajnu povezanost između fizičkog i/ili seksualnog zlostavljanja i sudjelovanja u različitim

rizičnim ponašanjima uz tendenciju povećavanja broja i vrsti takvih ponašanja s povećanjem dobi adolescenata. ^lanak upućuje na zaključak da zlostavljana djeca pripadaju u buduću HIV rizičnu skupinu te na potrebu da se u okviru tretmana posebna pozornost posveti prevenciji rizičnih ponašanja (homoseksualnost, ne/korištenje prezervativa, odabir partnera, promiskuitet, prostitucija i narkomanija).

Predviđanje potencijalnog zlostavljanja djece u različitim vrstama obitelji (autori: Brenda Burrell, Bruce Thompson, David Sexton)

Ovim znanstvenim radom utvrđena je značajna korelacija između stresa, materijalnih sredstava i mreže socijalne podrške i potencijalnog zlostavljanja djece, s posebnim naglaskom na razliku između obitelji s invalidnim djetetom i obitelji bez invalidnog djeteta. Postojanje nekog od gore navedenih faktora, kao svih zajedno, upućuje na povećanu vjerojatnost zlostavljanja djece, posebno u obiteljima s invalidnim djetetom. Povećana vjerojatnost zlostavljanja invalidnog djeteta objašnjava se na različite načine: invalidnost se doživljava kao sramotna i obilježavajuća; roditelji je tumače kao izasluženu doživotnu kaznu uz jak osjećaj osobne krivice; kako se odrastanjem invalidnog djeteta povećavaju zahtjevi prilagodbe koji stoje pred roditeljima, smanjuje se njihova sposobnost nošenja sa situacijom i frustracija najčešće dovodi do nasilnog ponašanja; kako su za zadovoljavanje posebnih potreba invalidnog djeteta potrebna i veća materijalna sredstva i šira mreža socijalne podrške, tako se u strahu od nemogućnosti njihova ostvarivanja povećava razina stresa i nesuglasica u obitelji. Invalidno dijete, kao potencijalni dugotrajni izvor stresa u obitelji nije samo u većoj opasnosti od ostale djece da će biti zlostavljano, već će se zlostavljanje događati tijekom dužeg razdoblja uz smanjenu mogućnost samoobrane djeteta uslijed njegove fizičke ili mentalne invalidnosti. Stoga je od velike važnosti u programe rane prevencije zlostavljanja djece uključiti obitelji s invalidnom djecom, i prilagoditi rad stupnju njihovog invaliditeta.

Viktimizacija djece i njihova intelektualna i akademska postignuća u odrasloj dobi (autori: Cynthia M Perez i Cathy Spatz Widom)

Istraživanje je provedeno na uzorku od 413 osoba koje su kao djeca bile zanemarivane i zlostavljane, uz kontrolnu grupu od 286 osoba koje su odgovarale prema starosti, spolu, rasi i društvenom položaju, a nisu bile viktimizirane u djetinjstvu. Izmjereni su kvocijent inteligencije (Quick Test; Ammons i Ammons, 1962) i sposobnost čitanja (Wide Range Achievement Test; Jastak i Wilkinson, 1984) te su prikupljeni podaci o trajanju školovanja. Utvrđena je statistički značajna razlika između grupa: osobe zlostavljane u djetinjstvu imaju slabije intelektualne sposobnosti, kraće se školuju i sukladno tome ostvaruju niža akademska postignuća.

Tretman adolescenata, počinitelja seksualnih krivičnih djela: teorijski utemeljena praksa (autori: Patricia Sermabeikian i Doug Martinez)

Tretman adolescenata počinitelja seksualnih krivičnih djela ima svoje teorijsko uporište u teoriji socijalnog učenja. Cilj tretmana je onemogućiti i prevenirati nova seksualna krivična djela prije nego što takvo ponašanje postane kronično odnosno kompulzivno, i to a) učenjem načina kontrole devijantnog ponašanja i b) razvijanjem prosocijalnih stavova i ponašanja. Prema Margolinu (1983), plan tretmana potrebno je osmisliti kao dio strukturiranog životnog okruženja: ostanak u roditeljskom domu, supervizija

obitelji, odlazak na terapiju i redovni odlasci u školu. Specijalizirani grupni rad najvažniji je element tog višestrukog pristupa tretmanu. Unutar svoje vršnjačke grupe, u kojoj se adolescent može osjećati sigurno i prihvaćeno, povećana je mogućnost reedukacije, resocijalizacije i savjetovanja, također ima priliku naučiti kako razumijeti samoga sebe i poboljšati načine suočavanja s problemima i načine samokontrole. Cilj je grupnog rada osposobiti svakog člana da 1) prihvati punu odgovornost za počinjeno seksualno krivično djelo, 2) uoči moralnu i društvenu negativnost takvog ponašanja i 3) prepozna štetne posljedice, uključujući negativan utjecaj na žrtvu, počinitelja (samog sebe) i obitelj, i to na osobnom, društvenom i psihološkom polju. Kroz terapiju adolescenti razvijaju svijest o osjećajima svojih žrtava i o svojim vlastitim osjećajima.

Prema Banduri (1971), ponašanje se najšire može kontrolirati prema posljedicama koje izaziva, a odnos između moralnih razloga i moralnog ponašanja treba učiniti osobnim radije nego ga prikazivati kao univerzalnu postavku.

Branka Sladović